

Formatīvās un summativās vērtēšana savstarpējā saikne svešvalodās

Anita Lazdāne,

Jāņa Eglīša Preiļu Valsts ģimnāzijas vācu valodas skolotāja

Ģenerēts ar Gamma

Meistarklases sasniedzamie rezultāti:

- 1. Dalībnieki zinās formatīvās vērtēšanas veidus un labas atgriezeniskās saites pazīmes.**
- 2. Dalībnieki zinās summatīvā pārbaudes darba veidošanas principus, formatīvā vērtējuma un summatīvā vērtējuma savstarpējo saikni.**
- 3. Dalībnieki pratīs noteikt pārbaudes darba uzdevumu izziņas darbības līmeni, pilnveidot, ja nepieciešams, izdevniecību mācību līdzekļos iekļautos pārbaudes darbus.**

Kopīgi veidojam stāstu “Kāds bija viņas rīts?”

Nosacījumi:

- **katram dalībniekam jāpasaka vismaz viens vārds (var būt arī teikuma daļa vai pat vairāki teikumi),**
- **stāstu veidojam pagātnes laikā,**
- **esam radoši.**

Kādu atgriezenisko saiti un no kā varētu saņemt skolēni pēc šāda uzdevuma veikšanas? (*par vārdu kārtību teikumā, par darbības vārda laika formu lietojumu u. tml.*)

Vai tā ir formatīvā vērtēšana? (*jā*)

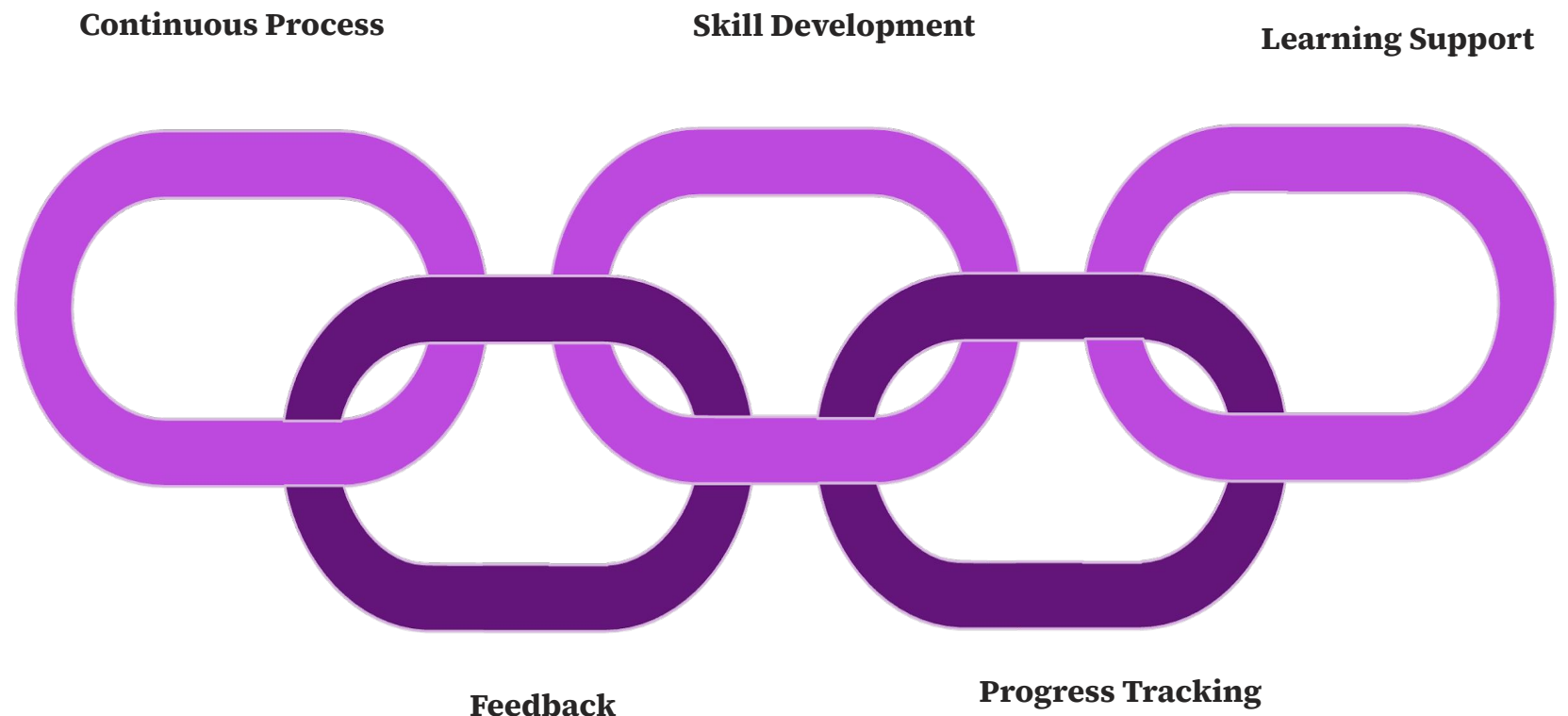
Vai uzdevums īsteno kādu no standarta sasniedzamajiem rezultātiem? (*jā*)

3.1.7. Savieno vārdus, vārdu grupas un teikumus, prasmīgi izmantojot dažādus saistītājevārdus, piemēram, "jo", "kad", "kas", "kur", lai veidotu loģiski saistītu tekstu. Apzināti lieto dažāda garuma pauzes runā un izvēlas atbilstošu interpunkciju savu domu izteikšanai rakstos

(<https://likumi.lv/ta/id/303768-noteikumi-par-valsts-pamatizglitiba-standartu-un-pamatizglitiba-programmu-paraugiem>)

Kas ir formatīvā vērtēšana?

Formatīvā vērtēšana ir nepārtraukts process, kas notiek mācīšanās laikā. Tā nav tikai vērtējums, bet gan atgriezeniskā saite (AS), kas palīdz skolēniem saprast savu progresu un uzlabot rezultātus. Tās mērķis ir atbalstīt **valodu prasmju attīstību**, nevis tikai novērtēt gala rezultātu.

Efektīva atgriezeniskā saite (*Wiggins, G. (2012) Seven keys to effective feedback. Septiņi ieteikumi efektīvai atgriezeniskai saitei*)

AS – **redzama un skaidra**. AS ir jābūt skaidri saprotamai darītājam - skolēnam. Jāpārliecinās, vai viņš ir sapratis par ko ir runa.

AS – **reāla, specifiska, personiska**. Tā nevar būt šāda, šodien tu visu paveici uz 7. Bet - ko tieši skolēnam vajadzētu darīt vairāk vai mazāk nākamajā reizē, pamatojoties uz šo informāciju? (Nav ne jausmas.) Skolēni nezina, kas bija “labs” vai “nepareizs” viņu sniegunā.

AS – **lietotājam draudzīga**. Pārāk daudz AS nav produktīvi; labāk palīdzēt skolēnam koncentrēties tikai uz vienu vai diviem galvenajiem snieguma elementiem, nevis radīt informācijas jūkli no visām pusēm.

AS – **savlaicīga**. Laba atgriezeniskā saite ir «savlaicīga», nevis «tūlītēja». Piemēram, skolēnam nevajadzētu saņemt AS, kamēr nav pabeigta konkrēta darbība. Nav efektīva AS arī pēc nedēļas un vēlāk.

AS – **nepārtraukta**. Jo vairāk atgriezeniskās saites skolēns var saņemt reālā laikā, jo labāks būs sniegums. Summatīvajā vērtēšanā atgriezeniskā saite jau ir par vēlu; izpildījums ir beidzies.

AS - **vērsta uz izaugsmi**. Atzīmē to, ko katrs skolēns var darīt, lai uzlabotu savu snieguma nākotnē.

AS - **konsekventa**. Gan no skolotāju puses, gan skolēnu, piemēram, izmantojot SLA, viedādus formulējumus.

**Pašvērtējums (piemēram,
ar SLA)**

**AS no klases biedriem
(piemēram, uzņemās
izskaidrot tēmu)**

AS

**Detalizēta individuāla
skolotāja AS (piemēram,
rakstiski pēc rakstīšanas
prasmes darba)**

**Skolotāja atgriezeniskā
saite visai klasei
(piemēram, izskaidrojot to,
kas klasei nav izdevies)**

Vai mācību procesā notiek formatīvā vērtēšana?

Par mācību mērķiem un kritērijiem

- Vai es skaidri formulēju stundas sasniedzamos rezultātus skolēniem saprotamā valodā?
- Vai skolēni zina, pēc kādiem kritērijiem tiks vērtēts viņu sniegums (piem., runāšana, rakstīšana, klausīšanās, lasīšana)?

Par skolēnu iesaisti

- Vai skolēni piedalās pašvērtēšanā un savstarpējā vērtēšanā?
- Vai skolēniem ir iespēja uzdot jautājumus un precizēt neskaidros aspektus?

Par atgriezenisko saiti

- Vai es sniedzu regulāru, konkrētu un iedrošinošu atgriezenisko saiti, kas palīdz skolēnam saprast, ko viņš dara labi un pie kā vēl jāstrādā?
- Vai atgriezeniskā saite palīdz skolēnam redzēt nākamos soļus, nevis tikai kļūdas?

Par mācīšanās procesu

- Vai es stundā izmantoju uzdevumus, kas ļauj man novērot skolēnu progresu (piem., īsas mutiskas atbildes, minitestus, refleksijas)?
- Vai es pielāgoju tālākos uzdevumus, ņemot vērā skolēnu sniegumu un vajadzības?

Par skolēnu izpratni un progresu

- Vai skolēni paši spēj pateikt, ko viņi jau iemācījušies un kas vēl sagādā grūtības?
- Vai skolēni redz savu progresu ilgtermiņā (piem., portfolio, valodas dienasgrāmatas)?

Formatīvais vērtējums mācību procesā

- par ko (pedagogs)
- cik bieži (pedagogs / vērtēšanas kārtība)
- kā atspoguļot (vērtēšanas kārtība)
- vai nepieciešama atgriezeniskā saite - jā - (pedagogs)

Kādus uzdevumus / aktivitātes uzdodiet veikt skolēniem stundās? (4. – 9. klase)

Papildiniet tekstu ar atbilstošiem vārdiem

Izveidojiet jautājumus

Izveidojiet domu karti

Salīdziniet šos vārdus ar vārdiem angļu valodā

Nosakiet teksta adresātu, veidu / formātu, galveno domu

Izveidojiet dialogu

Uzrakstiet e-pasta vēstuli

Uzrakstiet antonīmus

Sagrupējiet vārdus...

Atbildiet uz jautājumiem

Nosakiet, vai apgalvojumi ir pareizi vai nē

u.c.

Atrodiet minētajām stundu aktivitātēm / darbībām atbilstošus sasniedzamos rezultātus (SR) no standarta.

Beidzot 9. klasi	1.1.4. Atbilstoši uzvedības un saskarsmes normām pavēsta, ka saprot dzirdēto/lasīto (piemēram, formulējot sarunas biedra teikto saviem vārdiem), bet, ja nesaprot teikto, lūdz sarunu partneri to paskaidrot vai precizēt	2.1.1. Apspiež un analizē sabiedrībā aktuālas tēmas, veido diskusijas, intervijas, iestudējumus, veido audio/video ierakstus	2.1.4. Izvērtē informācijas ticamību tīmeklī, piemēram, ziņu portālos un sociālajos tīklos, un pārbauda avotus. Atbildīgi apmainās ar informāciju (ieraksti emuārā, komentāri forumā)	3.1.1. Patstāvīgi izvēlas un izmanto dažādus tekstus, skaidrojošās vārdnīcas un citus avotus savas valodas sistēmas attīstīšanai	3.1.5. Atpazīst vārdus pēc to uzbūves, vārdšķiras un teikumu veidus un klasificē tos pēc pazīmēm. Skaidro atšķirības to lietojumā
1.1.1. Apzināti izmanto daudzveidīgas domāšanas stratēģijas (piemēram, nosakot cēloņu un sekū sakarības) valodu apguvē un izziņai citās mācību jomās, meklējot un salīdzinot nepieciešamo informāciju dažādās valodās un avotos	1.1.5. Pauž savu attieksmi un paskaidro to	2.1.2. Klausās vai lasa tekstus (piemēram, diskusijas, ziņu ierakstus, vēstules, brošūras) par dažādām tēmām, salīdzina tekstu veidus un izmanto iegūto informāciju mācību vajadzībām	2.1.5. Nosaka un izprot dažādu tekstu uzbūves principus un mērķus (piemēram, daiļliteratūra, publicistika, zinātniskā literatūra), to stilistisko nokrāsu (piemēram, lietišķs, humoristisks) un formalitātes līmeni	3.1.2. Pēta un apspriež apgūstamajai valodai raksturīgo ķermeņa valodu un intonāciju empātijas izteikšanai un citu attieksmes noskaidrošanai. Salīdzina to ar savu valodu/kultūru. Novērtē runātāja izrunas īpatnības	3.1.6. Pieraksta vārdus un frāzes, ko saprot, izsaka minējumus par to, ko nesaprot, noskaidro nesaprastā nozīmi
1.1.2. Stāsta par apkārtējo pasauli, savām interesēm, nākotnes nodomiem, ceļojumiem, kultūras pasākumiem. Formulē secinājumus un loģiskus spriedumus par kopīgo un atšķirīgo dažādās valodās un kultūrās, izmantojot savu pieredzi	1.1.6. Patstāvīgi novērtē savus valodu apguves līmeņus un mērķtiecīgi plāno savu valodu prasmju apguvi	2.1.3. Izmanto vienkāršus grafikus un ilustrācijas, virsrakstus, lai iegūtu un sakārtotu sev nepieciešamo informāciju, izvēloties drošus informācijas avotus. Veido digitālu tekstu, izmantojot grafiskos apzīmējumus. Pārveido digitālu tekstu no viena veida citā, piemēram, tabulas, shēmas, skaņu ierakstus vai attēlus	2.1.6. Raksta stāstus par dažādām tēmām, izmantojot apgūtos teksta organizēšanas paņēmienus (piemēram, domu karti, shēmas), veido sava teksta melnrakstu, to uzlabo un papildina. Apraksta pieredzētos notikumus, to dalībniekus un viņu lomas, atklājot savu attieksmi un emocijas	3.1.3. Salīdzina valodas sistēmu aprakstošos terminus dzimtajā un apgūstamajā valodā, analizē līdztīgo un atšķirīgo	3.1.7. Savieno vārdus, vārdu grupas un teikumus, prasmīgi izmantojot dažādus saistītālvārdus, piemēram, "jo", "kad", "kas", "kur", lai veidotu loģiski saistītu tekstu. Apzināti lieto dažāda garuma pauzes runā un izvēlas atbilstošu interpunkciju savu domu izteikšanai rakstos
1.1.3. Saskata un salīdzina sakarības, notikumu secību tekstā, tabulās. Uztver un formulē galveno domu, paskaidro teksta nolūku (piemēram, paziņojumos un sludinājumos)	1.1.7. Iesaistās sarunās par sev interesējošiem vai zināmiem tematiem. Noskaidro citu attieksmi un uzklausa citu viedokļus, salīdzina tos ar saviem uzskatiem un sniedz atgriezenisko saiti, arī virtuālajā vidē			3.1.4. No vārdiem un vārdu daļām (morfēmām) veido salikteņus un tos radoši lieto savā tekstā. Meklē un izmanto sinonīmus un antonīmus, noskaidro nozīmju atšķirības	3.1.8. Veido dažādu veidu teikumus, radoši izmantojot apgūtos teikumu struktūras paraugus, atbilstošu vārdu kārtību vienkāršos un saliktos teikumos

Svarīgi atcerēties!

Ikviens uzdevums (aktivitāte) mācību stundā ir jēgpilns un ved uz standartā noteikto sasniedzamo rezultātu (SR) apguvi.

**Kurus standarta SR nevar iekļaut summatīvās
vērtēšanas darbos (to nevaram izmērīt)?**

Kas ir būtiskākie sasniedzamie rezultāti, ko Jūs noteikti iekļautu summatīvajā pārbaudes darbā? Kas nosaka šo sasniedzamo rezultātu izvēli?

Standarta sasniedzamie rezultāti

Skolēnu mācīšanās vajadzības

Izglītības iestādes vērtēšanas kārtība

Tematiskais plāns

Ģenerēts ar Gemini

Kas ir būtiskākie sasniedzamie rezultāti, ko Jūs noteikti iekļautu summatīvajā pārbaudes darbā? Kas nosaka šo sasniezamo rezultātu izvēli?

Piemērs: 2 summatīvās vērtēšanas darbi semestrī (noteikts izglītības iestādes vērtēšanas kārtībā)

1.1.2. Stāsta par apkārtējo pasauli, savām interesēm, nākotnes nodomiem, ceļojumiem, kultūras pasākumiem. Formulē secinājumus un loģiskus spriedumus par kopīgo un atšķirīgo dažādās valodās un kultūrās, izmantojot savu pieredzi

1.1.3. Saskata un salīdzina sakarības, notikumu secību tekstā, tabulās. Uztver un formulē galveno domu, paskaidro teksta nolūku (piemēram, paziņojumos un sludinājumos)

2.1.2. Klausās vai lasa tekstus (piemēram, diskusijas, ziņu ierakstus, vēstules, brošūras) par dažādām tēmām, salīdzina tekstu veidus un izmanto iegūto informāciju mācību vajadzībām

2.1.6. Raksta stāstus par dažādām tēmām, izmantojot apgūtos teksta organizēšanas paņēmienus (piemēram, domu karti, shēmas), veido sava teksta melnrakstu, to uzlabo un papildina. Apraksta pieredzētos notikumus, to dalībniekus un viņu lomas, atklājot savu attieksmi un emocijas

Ģenerēts ar Gemini

Iespēja skolēnam demonstrēt visas valoddarbības prasmes vismaz 2 reizes!

Piemērs: Izvērstis temata plānojums un pārbaudes darbs vācu valodā, pieejams vācu valodas skolotāju digitālajā istabā

<https://skolo.lv/mod/resource/view.php?id=90804895>

Norise:

***noteikt galvenos sasniedzamos rezultātus (SR) tematā,**

***temata plānojumu sākt ar summatīvā pārbaudes darba izveidi,**

***temata apguves laikā pārliecināties, vai galvenajiem SR ir veltīts pietiekami laika un vingrināšanās**

Aptuvenais SOLO līmeņu proporcionālais sadalījums summativās vērtēšanas darbā

Izziņas darbības līmenis un tā apraksts		Īpatsvars %
I	Atceras, lieto faktus, īsas procedūras vai atsevišķas idejas.	~20%
II	Apraksta, uzskaita vairākas idejas, veic tipiskus algoritmus, lieto formulas, paņēmienus vai prasmes pazīstamās situācijās.	~45%
III	Saista, skaidro, lieto zināšanas vai prasmes jaunās situācijās, demonstrējot patiesu izpratni.	~20%
IV	Veido un pierāda kopsakarības, lieto zināšanas un prasmes, izdarot patstāvīgus secinājumus, netipiskās, jaunās situācijās, kompleksi.	~15%

Aptuvenais SOLO līmeņu proporcionālais sadalījums un tiem raksturīgie darbības vārdi

**SOLO I (20 %) darbības vārdi: zina, nosauc, atpazīst, citē,
ievieto, veic vienkāršu procedūru**

**SOLO II (45%) darbības vārdi: savieno, klasificē (pareizi /
nepareizi), sarindo, apvieno, uzskaita, atlasa, ievieto kontekstā**

**SOLO III (20%) darbības vārdi: lieto, atbild uz jautājumiem,
salīdzina un izmanto, integrē, secina, lieto jaunā un tipveida
situācijā**

**SOLO IV (15%) darbības vārdi: vispārina, lieto jaunā, nezināmā,
starpdisciplinārā situācijā, rada jaunas idejas**

**Būtiski: darbā ir iespēja demonstrēt sniegumu visos izziņas
darbības līmeņos**

Grupas darbs: pārbaudes darbu analīze vācu un spāņu valodā

Vai skolēnam ir iespēja demonstrēt savas zināšanas un/vai prasmes atšķirīgos līmeņos? Kāds ir katra uzdevuma izzīņas darbības līmenis? (SOLO)

Vai netiek pārbaudīts viens un tas pats vairākas reizes?

Vai uzdevums ir pietiekami skaidri formulēts? Vai tā saturs atbilst reālās dzīves situācijām?

Kāpēc uzdevumiem ir tieši tik jautājumu / punktu?

Kādas valoddarbības prasmes tiek pārbaudītas? Kāpēc?

Kādus uzlabojumus piedāvājat?

Grupu darba prezentēšana: pārbaudes darbi vācu valodā, spāņu valodā

Kādi, cik formatīvie vērtējumi būtu lietderīgi / nepieciešami, lai skolēni uzrādītu pēc iespējas labāku sniegumu summatīvajā darbā?

Kā mācību procesā īstenojas formatīvās un summativās vērtēšanas savstarpējā saikne?

Jautājumi pašrefleksijai

Vai summativajiem darbiem (pārbaudes darbiem, testiem, projektu prezentācijām) atbilstošie mācību mērķi ir redzami arī ikdienas stundās?

Vai formatīvā vērtēšana palīdz skolēniem sagatavoties summativajam vērtējumam?

Vai skolēniem ir skaidrs, kā mācību procesa aktivitātes palīdzēs sasniegt gala rezultātu?

Vai izmantoju vienotus kritērijus gan formatīvajā, gan summativajā vērtēšanā (piem., valodas precizitāte, valdas līdzekļu daudzveidība, teksta struktūra)? Vai skolēni zina šos kritērijus un saprot, kā tie tiks piemēroti gala vērtējumā?

Vai formatīvā atgriezeniskā saite palīdz skolēniem uzlabot sniegumu pirms summativā darba?

Vai skolēni var redzēt, kā viņu progresu dokumentē un kā tas ietekmē gala rezultātu?

Vai skolēni tiek iesaistīti pašvērtēšanā un progresu uzraudzībā, lai labāk sagatavotos summativajam darbam?

Vai skolēniem ir iespēja izmēģināt summativajam darbam līdzīgus uzdevumus?

Vai es izmantoju formatīvās vērtēšanas rezultātus, lai pielāgotu mācību procesu pirms summativā darba?

Ieteikumi

Izmantot MI rīku atbalstu vērtēšanā! Taču pārbaudīt generēto materiālu un izvērtēt, vai tas atbilst mūsu vajadzībām.

Iepazīties ar snieguma līmeņu aprakstu rakstīšanas un runāšanas prasmei A1 un A2 līmenī: skolo.lv (Digitālās skoltāju istabas)

**Paldies
par
uzmanību**